

Meghalt Schneller István, a Ferenc József Tudományegyetem utolsó kolozsvári rektora

(A Délmagyarország munkatársától.) Szerdán délben fekete zászló költözött a szegedi egyetem homlokzatára, jelezve, hogy a magyar tudományos élet ismét szegényebb lett egy kiváló munkásával. Schneller István, az egyetem volt pedagógiai professzorát gyászolja a fekete lobogó.

Schneller István hosszú élete szakadatlan munkálkodásban telt el, a szaktudósok nevét együtt emlegetik az utolsó félszázad legkiválóbb nevelőinek nevével, alakja diszes helyet foglal el a nagy magyar pedagógusok panteonjában.

Schneller István neveléstudományi elveit abból a bő forrásból merítette, amelyet Pestalozzi és iskolája, a filantropisták fakasztottak, Rousseau, a zseniális dilettáns-pedagógus »Emile«-je nyomán. Ennek a pedagógiának célja a teljes, az egész ember nevelése, a »személyiség« kifomálása. Schneller István egyike volt a legelsőeknek, akik a »személyiség pedagógia« elveit lefektették. Majdnem százados élet folyamán gyakorlatban éppúgy, mint elméletben hirdette az önálló, sokoldalú, tettekre kész ember, az etikus és esztétikus ember nevelését. Nevelési rendszerének középpontjában a valóság és a haza fogalma állt. Mint minden nagy nevelőben, őbenne is élt az új ember víziója s ezt az új embert ő elsősorban valóságos és hazafias emberré akarta fejleszteni, aminek mozgatója a teljesen kifejlesztett személyiség. Az ő embere az igazi szabad ember, mert tudatában van kötöttségeinek. Nevelői gondolatai ma is irányítják a neveléstudomány fejlődését.

Schneller István a Ferenc József Tudományegyetem utolsó kolozsvári rektora volt. A soproni evangélikus teológiáról került 1894-ben az egyetem katedrájára és majdnem három évtizedig kifejtett működése után, 1923 végén vonult nyugalomba. Kilencvenkét éves korában érte utol a halál, rendkívül szívós, egészséges szervezetét a közelmúltban tüdőgyulladás támadta meg és a munkában kimerült agg szervezet a szövödményekkel már nem tudott megküzdeni. Rendkívüli érdemei vannak tudományos működésén kívül a Ferenc József Tudományegyetem megmentésében és Szegedre helyezésével önállóságának biztosításában. 1919 május 12-én az egyetemi évzáró ünnepség után egy román tábornok jelent meg az utolsó magyar rektornál és felszólította, hogy adja át az egyete-

metet. Schneller professzor ezt meglagadta és kijelentette, hogy csak az erőszaknak enged. A román tábornok ekkor a vállára tette a kezét és közölte, hogy tekintse ezt az erőszak alkalmazásának. »A tudományegyetemet ezzel birtokba veszem« — mondotta a román tábornok, mire Schneller István így válaszolt:

— Az egyetemet átvehetik, a tudományt nem!

Schneller professzort a románok ezután hadbírósg elé állították, ahol férfiasan és bátran állott szemben a román hatalommal. Amikor menekülni kellett az egyetemnek, az 1919—20-as tanévben, mint prorektor Budán tovább kormányozta az egyetemet mindaddig, amíg Szeged be nem fogadta falai közé. Schneller professzor állott az élen annak a mozgalomnak, amely Szegedet választotta az egyetem székhelyéül és határozottan szembeállott azzal a törekvéssel, amely arra irányult, hogy az ősi egyetemet beolvassák a debrecenibe. Rendkívüli érdemei vannak a Ferenc József Tudományegyetem önállóságának a megtartásában

Egy városi tisztviselő tragikus öngyilkossága

(A Délmagyarország munkatársától.) Megdöbbentő öngyilkosság híre terjedt el kedden délelőtt Szegeden. A megdöbbentést nyomban a részvét érzete váltotta fel, mert az öngyilkos: Jászhegyi-Jambrik István 43 éves városi tisztviselő ismert és becsült tagja volt Szeged tisztviselőkarának. Öngyilkosságával szemben értetlenül állnak az ismerősök és a család tagjai. Jambrik István, aki évekket ezeött Jászhegyire magyarosította nevét, rendezett anyagi körülmények között élt, pontos, szorgalmas tisztviselő volt, az I. kerületi előljáróság vezetésével volt megbízva. Legutóbb a jelek szerint lelki meghasonlás vett rajta erőt. Hétfőn este 10 óra tájban tért haza Bercesényi-utca 17. szám alatti lakására. Rögtön lefeküdt és elaludt. Kedden reggel háromnegyed 7 óra tájban ébredt és a mellékhelyiségbe ment. Több, mint negyedórát volt már ott, ezért felesége rosszat sejtve utána ment. Rosszsejtélmé beigazolódott: elborzadva látta, hogy

férje a viztartály vasrudjára felakasztotta magát.

és abban, hogy a menekült egyetem Szegeden kapott hajlékot.

Schneller professzor nyugalombavonulása után 16 év óta Budapesten élt Batthyány-utcai lakásán, teljes szellemi frissességét és munkaképességét megőrizve folytatta tudományos munkáját. Generációkat nevelt fel a magyar tudományosságának, a magyar pedagógiának. Számos országoshírű tanítványa között szerepel Imre Sándor dr. professzor, aki később Schneller István tanszékén működött a szegedi egyetemen.

Az egyetem tanácsa kedden délután rendkívül ülésen fejezte ki gyászát nagyevű tudós professzorának haláláért. Az egyetem a saját halottjának tekinti, esütőrtök délután 3 órakor kísérik el utolsó útjára a Farkasréti-temetőbe, a főváros által adományozott díszsírhelyre. A temetésen az egyetem képviselőjében megjelenik a rektor és a karok dékánjai. Az egyetem koszorút küld a ravatalra, az egyetem nevében Ereky István dr. rektor mond búcsuztatót, a bölcsészeti kar nevében Mester János dr. dékán.

Jászhegyiné nem vesztette el lélekjelenlétét, késért rohant és

elvégezte a kötelet,

amelyen férje függött. Ennek ellenére nem sikerült megmenteni a szerencsétlen Jászhegyi Istvánt az életét. A percek alatt a helyszínre érkezett mentők is hiába élesztgették, a halál rövidesen beállott.

Az öngyilkosság okára nézve semmi bizonyosat nem lehet tudni. Beszélnek, hogy a tragikus haláleset hátterében a zsidótörvény áll. Jászhegyi felesége ugyanis zsidószármazású. A szerencsétlen apát bántotta, hogy keresztény kisfiánya az új törvény értelmében esetleg zsidónak számít.

Kerékpárosok!

Elsőrendű kerékpárokat engedményes áron részletre adom. Gumikat és alkatrészeket most filléres áron kaphat Szántó Sándor-nál Szeged, (Kiss D. palota) Kiss u. 2.

Dorel

Írta: CSÁNYI PIROSKA

Patakcsobogás édes muzsikáját hallom s a fenyőerdők gyantailatu, örökzöld koszoruját látom magam előtt, hogy Dorelre gondolok. Ott ismertem meg a patak partján álló, tiszta, falusi kisházban, amelynek levegője tele volt a gyermekkor emlékeivel, fából faragott kis állatfigurákkal és csomagoló-papírra rajzolt könyöklő angyalkák piroszpozsgás képével.

Egyszerű román parasztfiú volt Dorel, gyermekkorában ott dolgozott a márványbányában, vagy — mint a mesebeli, álruhás herceg — libákat őrizett a réten. S ha kezébe akadt egy könnyen formálható fadarab, nyomban előkerült a bicska a zsebéből és addig alakította, faragcsálta, amíg egy hozontosszórú kutya, hosszunyaku liba, vagy kecses, kis őzike lett belőle.

Vasárnaponként muzsikába álmolta művészitágyait. Hegedűvel a kezében megjelent a fődészkék, vagy éppen a grófi kegyur portáján és napestig muzsikált szebbnél-szebb, szomorú nótákat. Pár lejt kapott érte s azon nyomban új bicskát vásárolt, festéket és csomagolópapírokat vett s robotmunkával eltöltött, nehéz és örömtelen hétköznapjait művészálomokkal színesítette.

Soha senkitő nem tanult rajzolni, senki sem avatta be a színek harmóniájának csodálatos titkaiba, mint ahogy nem volt tanítómestere a hegedűvonó kezelésében sem. Nem volt más mestere, csak a csodálatos, szent természet s az ezer színben-fényben ragyogó bihari hegyek, nos meg

a kristálytisztá, csilingelő kis források édes muzsikája...

Egy szép napon valaki egyszerre csak felfedezte. Iskolába adták, aztán kiküldték Párisba, művész lett belőle. De azért Párisban is megmaradt annak a gyermeki lelkű, egyszerű parasztfiúnak, akinek kis falujában ismerték.

— Művész ur lett a fiamból! — mondta sűrű pityergés közepette a ráncosarcu kis öregasszony, Dorel édesanyja. Abban igaza volt, hogy művész lett — képeit, szobraiát megvásárolta az állam, — de ur nem volt soha. Amikor hazajött a világ művészfővárosából, éppen úgy meziláb s fehér „harisnyában“, román-szöttes nadrágban járt otthon, mint amikor még libákat őrizett a falu határában, a végtelenzöld tenger közepén, a réten...

A falu gyerekei agyagot gyűjtöttek neki a patak partján s most is csak Dorelnek szőlították, éppen úgy, mint valamikor régen... Nem is olyan régen... És Dorel gyurt, faragott, festett, dolgoztatott. Bizonyos tekintetben azért megváltozott. A lányokat azelőtt hej, de nagyon szerette, most rájuk sem nézett, ha elhaladtak mellette varottas, ringó rokolyájukban s ha vibogva ráköszöntöttek: „Buné zoá domnu Dorel!“, csak annyit mondott, hogy „nem vagyok én ur Zorika, Zoe, Mariora!“ s aztán szorgalmasan festegetett.

Azt suttozták a faluban, hogy valami néger nőnél hagyta a szívét a modern Babel városában. Az anyja titokban meg is mutatta néha a nyájasmosolyu, hatalmas fekete hölgy fényképét, meg a festményeket, amelyeket Dorel róla festett.

Nem csodálkoztak a faluban tehát, amikor elterjedt a híre annak, hogy Dorel nőszülni akar. Magyar lány volt a kiszemelt menyasszony, valamelyik szomszédfaluból a tanítónő.

Ha a néger jó volt neki, jó lehet az „ungurajka“ is — mondogatták és a házassági tervbe senki sem szólt bele. Azaz nem éppen senki, mert a magasabb körök bizony rossz néven vették Doreltől, hogy a kis árva-magyar tanítónőt többre értékelte, mint az ezredes-megyefőnök ur szépséges leányát, akinek ugyan már néhány vőlegénye visszariadt a házasságtól s inkább elhelyeztette magát egy ókirályságbeli garnizonban, minthogy a szép Liviával frigyre lépjen...

Dorel megházasodott. Ott éltek a patakparti földes, fagerendás kis házikóban s a kis tanítónő nagyon boldog volt, mert révbe jutott. Előbb-utóbb ugyis elküldték volna nehezen kiharcolt állásából, a nedves, hideg tanítói lakásból, ahol tudóbajt szerzett s éppen hogy száraz kenyérré valót.

Boldogok voltak, bár Dorelnek rosszul ment. A város, az állam nem vásárolt több képet tőle, az előkelő, gazdag román körök elfordultak a „renegát“-tól s a magyaroknak nem volt pénzük a legszükségesebbre sem, nemhogy azt a luxust megengedhessék maguknak, hogy festményeket, szobrokat vásároljanak az utókornak.

A kis tanítónő — Ancinak hívták — mosott, vasalt, főzött, surolt napestig. Tavasszal és őszszel egy kicsit köhögött, ha Dorel nem látta vért köpött a zsebkendőjébe, de azért nagyon boldog volt, mert Dorel egyszerű, jó fiú volt.